

УДК 378.147:811.161.2'243

Ганна Швець

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

МОДЕЛЬОВАНІ ТЕКСТИ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Hanna Shvets

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

MODELED TEXTS IN TEACHING UKRAINIAN AS THE FOREIGN LANGUAGE

Текстоцентричний принцип – один із основних у методиці навчання мови, як рідної, так і іноземної. Ознайомлення з новим мовним і мовленнєвим матеріалом, тренування в його засвоєнні, розвиток відповідних умінь та навичок, контроль рівня сформованості комунікативної компетентності – усе це відбувається на матеріалі навчального тексту, який є основним стимулом, матеріалом, засобом і продуктом навчальної комунікації.

У методиці викладання іноземних мов прийнято поділ навчальних текстів на автентичні та неавтентичні, тобто спеціально створені з урахуванням рівня володіння мовою (в інших термінах – модельовані, сконструйовані, текстоїди). Оскільки оволодіння мовою на початковому етапі відбувається переважно на основі модельованих текстів, проблема їх створення й використання є актуальною, зокрема і в галузі викладання української мови як іноземної.

Аналіз підручників та посібників з української мови як іноземної для студентів підготовчих відділень та власний досвід роботи з цим контингентом дають підстави виокремити такі тематичні групи модельованих текстів: 1) на побутові й навчальні теми («Мій день», «У магазині», «Наш університет», «У бібліотеці» тощо); 2) країнознавчого спрямування («Софійський собор», «Міста України» тощо); 3) художні навчальні тексти; 4) наукові тексти, на матеріалі яких студенти вивчають мову майбутньої спеціальності в межах дисциплін «Науковий стиль мовлення» чи «Коментоване читання наукових текстів».

Модельовані тексти на побутові й навчальні теми складають основу підручника для початкового етапу вивчення іноземної мови. Зазвичай це «фреймоподібні» тексти (термін Л. Тьорьчик [1]), які базуються на групі лексичних представників певної стереотипної ситуації. Методисти неодноразово відзначали протиріччя між логічною структурою таких текстів, яка відповідає способам організації і збереження знань у когнітивній базі людини, з одного боку, і їх штучністю та неприродністю, з іншого боку. Для

вирішення цієї дилеми необхідно обов'язково враховувати принцип цікавості й природності навчальних матеріалів. Його можна реалізувати шляхом створення текстів 1) на базі «відхилення від фрейму», що викликає ефект здивування і сприяє кращому запам'ятовуванню (наприклад, про студентку, у якої джинси лежать на столі, підручники – на холодильнику, а косметика стоїть у холодильнику), 2) наснажених емоційністю, 3) у вигляді текстів-моделей типових мовленнєвих жанрів (лист, оголошення, записка, інтерв'ю тощо), 4) персоналізованих текстів, звернених до особистого досвіду студентів (детальніше див.: [3]).

Важливо, щоб модельовані тексти були комунікативно репрезентативними, тобто імітували різні форми природної комунікації (так, для краєзнавчих текстів це може бути діалог про відвідання музею, рекламний проспект, сторінка з календаря, текст екскурсії, розмова в чаті тощо) та демонстрували типові етикетні формули (розпитування, запрошення, прохання, вираження захоплення, подиву, сумніву, недовіри, згоди тощо).

При створенні навчальних наукових текстів для інокомунікантів необхідно звернути увагу на принцип мовленнєвої насиченості: у текстах для іноземців свідомо використано лексичні та логічні повтори. Це викликано необхідністю забезпечити демонстраційну функцію навчального тексту, який слугує ілюстрацією вживання певних лексико-граматичних конструкцій, і сприяти запам'ятовуванню семантико-синтаксичних ознак вивчених структур з метою їх точного й автоматичного використання. Крім того, важливим для текстів з наукового стилю мовлення є координація з лексичним і граматичним матеріалом практичного курсу української мови.

Зasadничим при моделюванні текстів для інокомунікантів початкового рівня володіння мовою, зрозуміло, виступає принцип доступності – основу навчальних текстів повинні складати відомі студентам лексичні одиниці та засвоєний граматичний матеріал. Відповідно на пропедевтичному етапі художні тексти можуть бути запропоновані лише у вигляді сильної адаптації (за рівнями адаптації, визначеними А. Васильєвою): у такому випадку при збереженні ідейної та сюжетної цілісності твору допускається якісна зміна його мовленнєвої структури (максимальне спрощення, аж до переказу).

Таким чином, модельовані навчальні тексти будуть ефективними за умови дотримання методичних принципів доступності, поступового наростання труднощів, природності й цікавості навчальних матеріалів, комунікативної репрезентативності, міжпредметної координації, мовленнєвої насиченості.

Список використаної літератури

1. Тёрёчик Л. Б. Текст как средство обучения русскому языку как иностранному: фреймовый подход (начальный этап обучения): автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «теория и методика обучения и воспитания» / Тёрёчик Людмила Беловна. – М., 2012. – 28 с.
2. Швець Г. Д. Моделювання навчального тексту: термінологічний та

методичний аспекти / Г. Д. Швець // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 58. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – С. 170-178.

3. Швець Г. Д. Способи досягнення природності й комунікативної репрезентативності модельованих навчальних текстів / Г. Д. Швець // Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 жовтня 2017 р.). – Харків: ХНАДУ, 2017. – С. 221-224.

УДК 811.161.2'243

Мирослава Шевченко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Myroslava Shevchenko

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

FORMING LISTENING COMPETENCE STUDENTS IN THE SYSTEM OF UKRAINIAN LANGUAGE LEARNING

Готовність до сприйняття українського мовлення на слух у різних життєвих ситуаціях визначається ступенем сформованості в іноземних студентів аудитивної компетентності (АК). АК – це складна інтегративна характеристика слухача, яка свідчить про його здатність проводити аудитивну діяльність українською мовою, а саме «слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування» [1, 280].

Формування АК залежить від напрацювання аудитивних навичок і розвитку аудитивних умінь в іноземних студентів, які «полегшують» процес сприйняття та розуміння мовлення, що лунає, та сприяють засвоєнню отриманої інформації залежно від лінгвістичного та практичного досвіду слухачів.

У системі навчання української мови як іноземної (УМІ) аудіювання виконує низку функцій, які варто брати до уваги уже на початковому етапі. З першого дня перебування в україномовному середовищі студенти-іноземці чують рекламні заклики, попередження та оголошення у міському транспорті, звернення на вулиці чи в адміністративних установах, запитання у закладах громадського харчування, на які повинні адекватно реагувати, реалізуючи комунікативну функцію. Крім того, як засіб навчання, аудіювання стимулює